

Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені К.Д.УШИНСЬКОГО»
Навчально-науковий інститут фізичної культури спорту та спеціальної освіти
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

**ПРОБЛЕМИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ І
РЕАБІЛІТАЦІЇ**

Матеріали XXVIII всеукраїнської науково-практичної конференції

Одеса 2025

УДК 376

П781

ДРУКУЄТЬСЯ ЗА РІШЕННЯМ

Вченої Ради ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського» (протокол № 5 від 30.10.25р.)

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Гончар І.Л. – професор, доктор педагогічних наук, професор кафедри спортивних дисциплін Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

Кисличенко В.А. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти ННПІ імені О.В.Сухомлинського НУК імені адмірала Макарова

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

*Головний редактор – професор **Форостян О.І.***

*Відповідальний редактор – професор **Соколова Г.Б.***

*Технічний редактор – доцент **Начинова О.В.***

Члени редколегії:

Арнаутова Л.В. – доцент, кандидат медичних наук, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського;

Лещій Н.П. – професор, доктор педагогічних наук, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського;

Маматова З.Р. – старший викладач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського;

Орленко І.М. – доктор філософії, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського;

Григорєва Л.В. – директор, вчитель-методист, спеціаліст вищої категорії Одеської спеціальної школи № 75 I-II ступенів Одеської міської ради Одеської області.

Проблеми реабілітації: Збірник наукових праць, Одеса, / редколегія О.Ф.Форостян та ін. – Одеса: видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2025. – 208 с.

УДК 376

ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» 2025

Форостян О.І., Чумаченко А. РОЗВИТОК ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ З ТПМ	144
Форостян О.І., Шнайдер Є. ЛОГОПЕДИЧНА РОБОТА З ДІТЬМИ СТАШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ	146
Тематичний напрям: Теоретико-методичні засади спеціальної та інклюзивної освіти(сучасні концепції, принципи та тенденції розвитку)	
Пелепчук О.С.,Рибак О.Ю. ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ПРОВІДНИЙ КОМПОНЕНТ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ	149
Татарська А. А. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МОВНОЇ ЗДАТНОСТІ У ДОШКІЛЬНИКІВ З ПЕРВИННИМ ТОТАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ	152
Тематичний напрям: Соціальна інклюзія та адаптація осіб з особливими потребами в освітньому та суспільному середовищі	
Бідуліна Т.О., Стахова Л.Л.ОРГАНІЗАЦІЯ ЛОГОПЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМ ІЗ ПОРУШЕННЯМ МОВЛЕННЯ В УМОВАХ МЕДИЧНОГО ЗАКЛАДУ	156
Кравець Ю.О. ІННОВАЦІЙНІ МОДЕЛІ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ОСІБ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО СУСПІЛЬСТВА	162
Соколова Г.Б., Гуцаленко О.О. ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА ЯК СИСТЕМА СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСІБ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ	164
Форостян О.І., Комар Ю. СОЦІАЛІЗАЦІЯ ТА АДАПТАЦІЯ ДІТЕЙ З ДІСГРАФІЄЮ В ЗАГАЛЬНООСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ	168
Тематичний напрям: Підготовка та професійний розвиток фахівця у сфері спеціальної та інклюзивної освіти, фізичного виховання	
Бажмін В.Б. ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ЗА КУРСОМ МЕТОДИКА АДАПТИВНОЇ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ	171
Орленко І.М., Камінська Д.А. ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЛОГОПЕДА ЯК ЧИННИК ЕФЕКТИВНОЇ МОВЛЕННЄВОЇ ПІДТРИМКИ ДІТЕЙ З ООП В ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ	174
Суменко Т.Ю.ІНКЛЮЗІЯ ЯК НОВА ПАРАДИГМА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МИСТЕЦЬКОГО ПРОФІЛЮ	177
Шевченко В.М. КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД В ПІДГОТОВЦІ СУРДОПЕДАГОГІВ У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ	184
Veronika Kovylyna INTERNATIONAL PERSPECTIVES ON TRAINING PROFESSIONALS IN SPECIAL AND INCLUSIVE EDUCATION	189
Тематичний напрям: Сучасні тенденції фізкультурно-спортивної реабілітації у різних груп населення	
Бєсєда В. В.ВПЛИВ ПСИХІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ НА ПОСТАВУ ЛЮДИНИ ЗА БОДИНАМІЧНИМ АНАЛІЗОМ ЛІЗБЕТ МАРЧЕР	193
Тодоров П.І., Соколов Г.О. ПЕДАГОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ МОТОРНИХ І КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У ЮНИХ СПОРТСМЕНІВ З ПОРУШЕННЯМИ СЛУХУ НА ЗАНТТЯХ З ЄДИНОБОРСТВ	196
Bukhovets B. O., Dolynskyi B. T., Ivashkiv S. V., Hramatyk V. M., Krachylova D. A. ADAPTIVE PHYSICAL EDUCATION AS A COMPONENT OF THE PHYSICAL AND SPORTS REHABILITATION PROCESS OF ATHLETE	199

- 2.OECD. *Teaching Students with Special Needs: Are Teachers Well-Prepared?* OECD Publishing, 2018.
- 3.Rice, B. M. *Global Perspectives on Inclusive Teacher Education*. Hershey, PA: IGI Global, 2019.
- 4.UNESCO. *Global Education Monitoring Report 2020: Inclusion and Education – All Means All*. Paris: UNESCO Publishing, 2020.
- 5.European Agency for Special Needs and Inclusive Education. *Teacher Education for Inclusion: Profile of Inclusive Teachers*. Odense, Denmark: European Agency, 2012.

Тематичний напрям:Сучасні тенденції фізкультурно-спортивної реабілітації у різних груп населення

Бєсєда В. В.

ВПЛИВ ПСИХІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ НА ПОСТАВУ ЛЮДИНИ ЗА БОДИНАМІЧНИМ АНАЛІЗОМ ЛІЗБЕТ МАРЧЕР

Постановка проблеми. У сучасному світі, особливо в умовах бойових дій в нашій країні, конфліктів та пандемій, значно зросла кількість людей, які пережили шок-травму та травми розвитку. Додатково негативно впливає сучасний ритм життя, що призводить до хронічного стресу та проявляється у психосоматичних порушеннях (болі в спині, мігрені, проблеми з травленням, що не мають чіткої органічної причини). Особливо пригнічується психічна сфера дітей, у яких розвиток і становлення особистості проходить певні шляхи.

Контекст сучасних глобальних викликів та тенденцій у психології, реабілітології, кінезіології та ін. спонукав до пошуку вирішенні проблеми збереження психомоторного здоров'я людей, де тілесно-орієнтовні методики займають провідне місце. Однією з небагатьох методик, яка пропонує деталізовану, емпірично обґрунтовану модель для роботи з цими станами через тіло є бодинаміка, яку розробляла ЛізбетМарчер.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковий пошук найбільш ефективних тілесно-орієнтовних методик щодо покращення здоров'я людини визначиврізноманітність досліджень:

- концепція соматизації Зігмунда Фрейда дозволили уперше спостерігати зв'язок між психічним конфліктом і тілесним проявом [1];
- учень З. Фрейда Вільгельм Райх є засновником тілесно-орієнтованої терапії. Він розробив концепцію тілесної броні («м'язового панцира»), яка є фізичним проявом хронічних емоційних захистів та запропонував звільнення заблокованої «життєвої енергії» (оргону) [4];
- у свою чергу, АлександрЛоуен, учень В. Райха, створив власну систему – біоенергетичнийаналіз, де деталізував, як емоційні проблеми дитинства фіксуються в тілі, формуючи п'ять основних «структур

характеру» та специфічні патерни постви. Лоуен розробив численні «біоенергетичні вправи» для заземлення вивільнення емоцій [3];

– Моше Фельденкрайз розробив метод «Усвідомлення через рух» (AwarenessThroughMovement), де необхідно зосередити фокус на перенавчанні нервової системи для відмови від звично-захисних рухових патернів, які є відображенням емоційних реакцій та тривоги [2];

– Іда Рольф акцентувала увагу на фасціальній системі як носії пам'яті та хронічних патернів напруги. Вона вважала, що зміна структури сполучної тканини (фасції) є ключем до фізичного та психологічного перетворення, оскільки хронічні емоції «скручують» тіло [5].

Слід визначити, що науковці у своїх дослідженнях напрямків змісту тілесних патернів (Фрейд, Райх, Лоуен та ін. зосереджувалися на психодинамічному та травматичному прояві; Фельденкрайз, Рольф та їх послідовники досліджували проблему з боку нейрофізіології та рухового перенавчання) прийшли до єдиного висновку – постава та рух людини відображає не тільки механічні, а психологічні явища.

Мета статті – визначити варіанти психомоторних впливів на формування постви в дітей впливу на основі концептуальних положень бодинамічного аналізу ЛізбетМарчер.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Засновниця Бодинаміки (BodydynamicAnalysis), Марчер систематизувала зв'язок між психологічними функціями понад 125 м'язів та сімома стадіями психомоторного розвитку дитини. Бодинаміка ґрунтується на детальному дослідженні зв'язку між психологічним розвитком та розвитком м'язової системи людини. Основні ідеї включають:

емоції та психологічні функції тісно пов'язані зі станом (тонусом) конкретних м'язів. Кожен м'яз або група м'язів пов'язана з певним психологічним змістом та етапом розвитку, коли цей м'яз вперше активується і потрапляє під свідомий контроль. Емоції та психологічні функції тісно пов'язані зі станом (тонусом) конкретних м'язів (усі емоційні травми або недостатня підтримка в дитинстві, «записуються» в м'язовій системі. Тіло буквально зберігає пам'ять про те, як людина намагалася впоратися з викликами кожного етапу розвитку емоційні травми або недостатня підтримка в дитинстві, «записуються» в м'язовій системі. Тіло буквально зберігає пам'ять про те, як людина намагалася впоратися з викликами кожного етапу розвитку);

у методиці виділено сім основних стадій психосоціального розвитку від зачаття до підліткового віку, кожна з яких має свою центральну тему і пов'язана з формуванням певних Еґо-функцій та соціальних навичок (існування – внутрішньоутробний період - 3 місяці після народження; потреби – 1-18 місяців; автономія – 8 місяців- 2,5 роки; воля - 2-4 роки; любов/сексуальність - 3-6 років; думки - 5-9 років; солідарність / представлення своїх інтересів - 7-12 років). Травми або недостатня підтримка

на цих етапах можуть призвести до формування захисних патернів, що закріплюються в тілі;

тілесна карта (Bodymap) являє собою унікальний діагностичний інструмент, що використовується для оцінки тону (еластичності) м'язів та відображає його психологічні ресурси та захисні механізми, які сформувалися на різних вікових етапах (визначається: які психологічні ресурси заблоковані, тобто гіпоеластичність; які захисти активні, тобто гіпереластичність; локалізація виникнення проблеми на віковому етапі);

Марчер виділяє два типи реакції м'язів: гіпоеластичність (зменшена еластичність/колапс – вказує на те, що пов'язані з цим м'язом ресурси не були розвинені або були здані/відмовлені через ранні травми або відсутність підтримки); гіпереластичність (надмірна напруга/захист – вказує на захисні патерни або занадто жорсткі механізми контролю, які були необхідні для виживання або безпеки в дитинстві);

терапевтична робота спрямована на розвиток нових психологічних компетенцій (ресурсів), які були втрачені або не сформовані в дитинстві. Це досягається через досвідчену роботу, що поєднує вербальний обмін із фізичними рухами, вправами та ніжним контактом (натисканням або розтягуванням) певних м'язів. Робота починається зі зміцнення гіпоеластичних м'язів для нарощування ресурсів, а потім переходить до роботи з гіпереластичними захистами.

Одним із центральних принципів Бодинаміки є вплив психічного розвитку та емоційних переживань на формування фізичних особливостей тіла та його рухових патернів, одним із яких є постава. За методикою Бодинаміки, психіка та емоційні переживання безпосередньо формують поставу, оскільки постава є фізичним відображенням захисних механізмів та ранніх патернів стосунків (характерологічних структур), які зафіксовані в м'язовій системі. Л. Марчер стверджує, що постава є замороженою історією того, як людина навчилася справлятися з життєвими викликами.

Висновки та перспективи. Аналіз літературних джерел дозволяє стверджувати, що первинні психомоторні порушення в подальшому негативно впливають на загальний фізичний розвиток дітей. Викривлення постави, як віддзеркалення стану загального фізичного розвитку дітей, є наслідком як моторних проблем, так і дизонтогенезу їхнього психічного розвитку.

Список використаних джерел

- 1.Фрейд, З. Введення у психоаналіз. *Лекції*. Київ : Основи, 1998. С. 493-569.
- 2.Feldenkrais, M. *Awareness through movement: Health exercises for personal growth*. New York : HarperandRow, 1972. 173 p.
- 3.Lowen, A. *Bioenergetics*. New York : Coward, McCann & Geoghegan, 1975. 384 p.
- 4.Reich, W. *Character Analysis*. New York : Farrar, Strausand Giroux, 1972. 516 p.
- 4.Rolf, I. P. *Rolfing: Re-establishing the Natural Alignment and Structural Integration of the Human Body for Vitality and Well-Being*. Rochester, VT : Healing Arts Press, 1989. 320 p.

Наукове видання

ПРОБЛЕМИ РЕАБІЛІТАЦІЇ
Збірник наукових праць

За зміст та орфографічне оформлення відповідальність несуть автори наукових робіт